

**NEDERLANDSE NAAMLIJST VAN SLUIPWESPEN UIT DE SUBFAMILIES
PIMPLINAE, POEMENIINAE EN RHYSSINAE (HYMENOPTERA:
ICHNEUMONIDAE)**

Kees Zwakhals

Sluipwespen parasiteren bij andere insecten, zoals vlinders en kevers. Omdat ze van grote invloed zijn op het voortplantingssucces van talloze soorten spelen ze een essentiële rol in landecosystemen. Toch behoren ze tot de minst bestudeerde groepen insecten in Nederland. In dit artikel wordt een kritische studie gepresenteerd van de vertegenwoordigers van enkele subfamilies van de ichneumoniden (familie Ichneumonidae). Dit heeft geleid tot een lijst van 123 soorten (107 Pimplinae, 10 Poemeniinae, 6 Rhyssinae), waarvan er maar liefst 51 nieuw zijn voor Nederland.

INLEIDING

Smits van Burgst (1918) publiceerde een lijst van door hem bijeen gebrachte sluipwespen uit de 'Ichneumoniden-collectie van het Rijk'. Die collectie is eerst terecht gekomen in het Laboratorium voor Entomologie te Wageningen en bevindt zich nu in Naturalis Biodiversity Center te Leiden. Het was de eerste lijst waarin de hier behandelde ichneumoniden werden opgesomd en meteen ook de laatste. Destijds werden slechts vijf subfamilies onderscheiden en de hier behandelde subfamilies (Pimplinae, Poemeniinae en Rhyssinae) vielen onder de Pimplinae. Inmiddels worden binnen

deze soortenrijke groep 34 subfamilies in Europa onderscheiden (tabel 1) (Zwakhals 2013). In totaal telt de familie Ichneumonidae in Europa zo'n 6000 soorten.

COLLECTIE-ONDERZOEK

Om inzicht te verkrijgen in het voorkomen van soorten uit de drie subfamilies in Nederland zijn de volgende collecties gecontroleerd:

- Naturalis Biodiversity Center, Leiden, met onder andere de vroegere collecties van het Zoölogisch Museum Amsterdam en van het

Figuur 1. *Clistopyga incitator* ♀, op een leemwand. Foto Pieter van Breugel.

Figure 1. *Clistopyga incitator* ♀, on a loam wall. Photo Pieter van Breugel.

Tabel 1. Aantal Europese soorten Ichneumonidae per subfamilie. Bron: Zwakhals (2013).
 Table 1. Number of European species of Ichneumonidae per subfamily. Source: Zwakhals (2013).

Subfamilie	Aantal soorten
Acaenitinae	28
Adelognathinae	39
Agriotypinae	1
Alomyinae	4
Anomaloninae	97
Banchinae	307
Brachycyrtinae	1
Campopleginae	785
Collyriinae	5
Cremastinae	86
Cryptinae	1145
Ctenopelmatinae	753
Cylloceriinae	15
Diacritinae	1
Diplazontinae	98
Eucerotinae	8
Hybrizontinae	7
Ichneumoninae	1050
Lycorininae	1
Mesochorinae	375
Metopiinae	201
Microleptinae	6
Neorhacodinae	1
Ophioninae	91
Orthocentrinae	276
Orthopelmatinae	2
Oxytorinae	2
Pimplinae	207
Poemeniinae	12
Rhyssinae	9
Stilbopinae	8
Tersilochinae	173
Tryphoninae	340
Xoridinae	46
Totaal	6180

- Laboratorium voor Entomologie te Wageningen.
- Natuurmuseum Groningen (collectie Smit).
- Natuurhistorisch Museum Rotterdam met o.a. de collectie Lindemans.
- Natuurmuseum Brabant in Tilburg.
- Natuurhistorisch Museum Maastricht.
- Collectie Zwakhals, met bijdragen van Edwin Brosens, Ries van der Hout en van de inmiddels overleden heren Leo Witmond en Bob van Aartsen.

Vooral Bob van Aartsen heeft door zijn enthousiaste inzet heel sterk bijgedragen aan dit project door tussen 1966 en 2004 met handvangsten en malaise-vallen dieren te verzamelen. Ruim 10 % van het verzamelde materiaal is direct of indirect aan hem te danken. In totaal zijn 15000 exemplaren gede-termineerd. Meldingen op Waarneming.nl zijn buiten beschouwing gelaten.

NAAMLIJST

In de lijst is voor iedere soort vermeld uit welke provincie die bekend is. Daarbij zijn de volgende afkortingen gebruikt:
 DR = Drenthe, FL = Flevoland, FR = Friesland, GE = Gelderland, GR = Groningen, LI = Limburg, NB = Noord-Brabant, NH = Noord-Holland, OV = Overijssel, UT = Utrecht, ZE = Zeeland, ZH = Zuid-Holland.
 Daarnaast is aangegeven hoeveel mannetjes en vrouwtjes er per soort zijn gezien en is de oudst bekende vondst vermeld. Voor de oudste vondst is de verzamelaar en de collectie waarin het dier zich bevindt gegeven. Wanneer er minder dan vijf verschillende vindplaatsen zijn, zijn er naast de oudste vondst nog verdere vindplaatsen vermeld. Samen met de informatie over de provincies geeft dit een indruk hoe algemeen een soort in Nederland voorkomt. Voor een aantal soorten wordt in-formatie gegeven over gastheren, maar alleen voor gevallen waarin die dieren in Nederland zijn uit-gekweekt en de opgave van de gastheer duidelijk is en betrouwbaar lijkt. Soorten die nog niet eerder voor Nederland gepubliceerd waren zijn van een asterisk (*) voorzien.

SUBFAMILIE PIMPLINAE

Tribus Delomeristini

Delomerista Foerster, 1869

* *Delomerista borealis* Walkley, 1960

DR FL FR GE NB OV

4 ♂, 30 ♀. Oudste exemplaar: Friesland Beetsterzwaag, 11.VI.1967, 1 ♀ (col. Naturalis).

* *Delomerista mandibularis* (Gravenhorst, 1829)

DR GE LI NH OV ZH

12 ♀. Oudste exemplaar: Zuid-Holland Numansdorp, 17.VI.1914, 1 ♀ (col. Naturalis).

* *Delomerista novita* (Cresson, 1870)

GE

2 ♂, 2 ♀. Gelderland Elspeet, 1.VI.1967, 1 ♀ (col. Naturalis). Montferland, 24.V.1974, 1 ♂, B. van Aartsen (col. Zwakhals). Nunspeet, 2.X.1974, 1 ♀, B. van Aartsen (col. Zwakhals). Vorden, 16.V.1986, 1 ♂, B. van Aartsen (col. Zwakhals).

Delomerista pfankuchi Brauns, 1905

DR GE LI NB

5 ♂, 19 ♀. Oudste exemplaar: Noord-Brabant Breda, 10.VIII.1862, 1 ♀, Heylaerts (col. Naturalis).

Tribus Ephialtini

Ephialtini zijn veelal ectoparasitoiden van allerlei rupsen met een verborgen levenswijze, zoals in stengels, bloemen, vruchten, bloemhoofdjes of tussen samengesponnen bladeren (Broad et al. 2018).

Acropimpla Townes, 1960

* *Acropimpla didyma* (Gravenhorst, 1829)

GE NB OV

17 ♀. Oudste exemplaar: Noord-Brabant Burgst, VIII.1915, 1 ♀, Smits van Burgst (col. Naturalis).

Acropimpla pictipes (Gravenhorst, 1829)

FR GE LI NB NH OV UT ZH

7 ♂, 54 ♀. Oudste exemplaar: Noord-Holland Amsterdam, 6.VII.1863, 1 ♀ (col. Naturalis).

Afrephialtes Benoit, 1953

* *Afrephialtes cicatricosus* (Ratzeburg, 1848)

GE NB NH OV UT ZE

2 ♂, 19 ♀. Oudste exemplaar: Noord-Holland Amsterdam, 8.V.1882, 1 ♀, van Westen (col. Naturalis).

In 1975 zijn enkele exemplaren gekweekt uit wilgentakken met de snuitkever *Cryptorrhynchus lapathi* (Linnaeus, 1758) in een griend te Asperen (col. Zwakhals).

Clistopyga Gravenhorst, 1829

Clistopyga incitator (Fabricius, 1793) (fig. 1)

DR FL FR GE LI NB NH OV UT ZE ZH

31 ♂, 194 ♀. Oudste exemplaar: Gelderland Putten, 20.VIII.1909, 1 ♀ (col. Naturalis).

Clistopyga rufator Holmgren, 1856

DR FL FR GE NB NH OV ZE ZH

85 ♂, 101 ♀. Oudste exemplaar: Zuid-Holland Den Haag, VII.1923, 1 ♀, Blöte (col. Naturalis).

* *Clistopyga sziladyi* Kiss, 1959

FR

1 ♀. Friesland Terschelling, VIII.1959, 1 ♀, P.F. van Heerdt (col. Naturalis).

Dolichomitius Smith, 1877

Dolichomitius-larven ontwikkelen zich als ectoparasitoiden van keverlarven in hout, vooral van boktorren (Cerambycidae), maar ook van prachtkevers (Buprestidae) (Zwakhals 2010).

* *Dolichomitius agnoscendus* (Roman, 1939)

DR GE LI NB NH OV UT ZE ZH

6 ♂, 58 ♀. Oudste exemplaar: Noord-Brabant Breda, 31.VII.1919, 1 ♀ (col. Natuurhistorisch Museum Rotterdam).

* *Dolichomitius curticornis* (Perkins, 1943)

NB

1 ♀. Noord-Brabant Lage Mierde, 2.VI.2020,
1 ♀, C.J. Zwakhals (col. Zwakhals).

* *Dolichomitius diversicostae* (Perkins, 1943)

GE NB UT

4 ♀. Utrecht Zeist, 18.IX.1910, 1 ♀ (col. Naturalis). Noord-Brabant Schaijk, 1 ♀, H. Teunissen (col. Naturalis). Gelderland Nunspeet, 6.VII.1975, 1 ♀, C.J. Zwakhals (col. Zwakhals), Nunspeet 27.VII.1989, 1 ♀, B. van Aartsen (col. Zwakhals).

Dolichomitius imperator (Kriechbaumer, 1854)

DR FL FR GE LI NB NH OV UT ZE

12 ♂, 112 ♀. Oudste exemplaar: Gelderland Putten, 7.VII.1914, 1 ♀ (col. Naturalis).

* *Dolichomitius kriechbaumeri* (Schulz, 1906)

LI

5 ♂, 10 ♀. Oudste exemplaar: Limburg Gulpen, 20.VII.1927, 1 ♀, B.E. Bouwman (col. Naturalis).

Dolichomitius mesocentrus (Gravenhorst, 1829)

DR FL FR GE GR LI NB NH OV UT ZE

22 ♂, 281 ♀. Oudste exemplaar: Limburg Epen, 11.VI.1908, 1 ♀ (col. Naturalis).

* *Dolichomitius messor* (Gravenhorst, 1829)

DR FL GE LI NB NH OV ZE ZH

6 ♂, 37 ♀. Oudste exemplaar: Noord-Holland Diemen, 24.VIII.1901, 1 ♀ (col. Naturalis).

* *Dolichomitius populneus* (Ratzeburg, 1848)

GE LI NB NH OV ZH

27 ♂, 31 ♀. Oudste exemplaar: Gelderland Wageningen, 22.III.1933, 1 ♀ (col. Naturalis).

* *Dolichomitius pterelas* (Say, 1829)

GE NB NH

14 ♀. Oudste exemplaar: Noord-Holland Hilversum, 14.V.1959, 1 ♀ (col. Naturalis).

Dolichomitius quercicolus Zwakhals, 2010

DR GE LI NB OV

23 ♂, 35 ♀. Oudste exemplaar: Limburg Eygelshoven, 25.VI.1932, 1 ♀ (col. Naturalis).

* *Dolichomitius terebrans* (Ratzeburg, 1844)

DR GE LI NB NH OV UT ZE

75 ♂, 105 ♀. Oudste exemplaar: Noord-Brabant Burgst, 1912, 1 ♂, Smits van Burgst (col. Naturalis).

Dolichomitius tuberculatus (Geoffroy, 1785)

DR GE LI NB NH OV UT

43 ♂, 123 ♀. Oudste exemplaar: Gelderland Putten, 17.VIII.1894, 1 ♀, J.Th. Oudemans (col. Naturalis).

Figuur 2. *Ephialtes manifestator* ♀, met de legboor stekend in een afgesloten bijencel in een bijenhotel. Foto Pieter van Breugel.

Figure 2. *Ephialtes manifestator* ♀, injecting its ovipositor in a closed cell in a bee hotel. Photo Pieter van Breugel.

Endromopoda Hellén, 1939

Endromopoda arundinator (Fabricius, 1804)

FR GE GR LI NB ZE ZH

14 ♂, 44 ♀. Oudste exemplaar: Noord-Brabant
Oisterwijk, I.VIII.1895, 1 ♀, J.Th. Oudemans
(col. Naturalis).

Endromopoda detrita (Holmgren, 1860)

DR FL FR GE GR LI NB NH OV UT ZE ZH

92 ♂, 396 ♀. Oudste exemplaar: Noord-Brabant
Oisterwijk, 20.VIII.1873, 1 ♀, J.Th. Oudemans
(col. Naturalis).

* *Endromopoda nigricoxis* (Ulbricht, 1910)

FR GE LI NH OV UT ZH

16 ♂, 5 ♀. Oudste exemplaar: Zuid-Holland
Schelluinen, 22.VIII.1967, 1 ♂, C.J. Zwakhals (col.
Zwakhals).

Endromopoda nitida (Brauns, 1898)

FR GE GR LI NB NH OV UT ZH

34 ♂, 58 ♀. Oudste exemplaar: Noord-Holland
Ankeveen, 26.IX.1909, 1 ♀ (col. Naturalis).

* *Endromopoda phragmitidis* (Perkins, 1957)

FL FR GE GR LI NB NH OV UT UT ZE ZH

78 ♂, 227 ♀. Oudste exemplaar: Noord-Brabant
Oisterwijk I.VIII.1895, 1 ♀, J.Th. Oudemans (col.
Naturalis).

Deze soort is onder andere door de auteur ge-
kweekt uit sigaargallen in riet, veroorzaakt door
Lipara-soorten (Diptera).

***Ephialtes* Gravenhorst, 1829**

Ephialtes parasiteert solitaire Hymenoptera aculeata, vooral bijen, die in hout nestelen.

***Ephialtes manifestator* (Linnaeus, 1758)
(fig. 2)**

DR FL GE GR LI NB NH OV UT ZE ZH

19 ♂, 149 ♀. Oudste exemplaar: Gelderland
Hatterem, 1.VIII.1869, 1 ♀, C. Ritsema Cz (col.
Naturalis).

***Exeristes* Foerster, 1869**

*** *Exeristes arundinis* (Kriechbaumer, 1887)**

FL GE NB NH ZH

12 ♂, 18 ♀. Oudste exemplaar: Noord-Brabant
Tilburg, 28.V.1941, 1 ♂ (col. Natuurmuseum
Brabant Tilburg).

Deze soort is meermaals gekweekt uit sigaargallen
in riet, veroorzaakt door *Lipara* (Diptera).

*** *Exeristes roborator* (Fabricius, 1793)**

GE LI UT

2 ♂, 1 ♀. Utrecht Rhenen, 30.VII.1936, 1 ♂,
J. Koorneef (col. Naturalis). Gelderland Appelterm,
6.VII.1945 1 ♀, H. Teunissen (col. Naturalis).

Limburg Eys, 5.VI.1987, 1 ♂, G. Langohr (col.
Zwakhals).

***Exeristes ruficollis* (Gravenhorst, 1829)**

DR FR GE NB NH ZH

9 ♂, 21 ♀. Oudste exemplaar: Friesland
Appelscha, VIII.1918, 1 ♂, Smits van Burgst
(col. Naturalis).

***Fredegunda* Fitton, Shaw & Gauld, 1988**

***Fredegunda diluta* (Ratzeburg, 1852)**

FL GE LI NB NH OV UT ZE ZH

40 ♂, 66 ♀. Oudste exemplaar: Noord-Holland
Amsterdam, VII.1902, 1 ♀ (col. Naturalis).

***Gregopimpla* Momoi, 1965**

***Gregopimpla inquisitor* (Scopoli, 1763)**

DR FL FR GE GR LI NB NH OV UT ZE

43 ♂, 130 ♀. Oudste exemplaar: Noord-Brabant
Ginneken, 9.VI.1871, 1 ♀ (col. Naturalis).

***Iseropus* Foerster, 1869**

***Iseropus stercorator* (Fabricius, 1793)**

DR FR GE LI NB NH OV UT ZE ZH

74 ♂, 94 ♀. Oudste exemplaar: Gelderland
Nijmegen, 4.VIII.1908, 1 ♀, C. Ritsema Cz (col.
Naturalis).

***Liotryphon* Ashmead, 1900**

***Liotryphon ascaniae* (Rudow, 1883)**

DR GE NB ZE

7 ♀. Oudste exemplaar: Noord-Brabant Burgst,
VII.1912, 1 ♀, Smits van Burgst (col. Naturalis).

*** *Liotryphon caudatus* (Ratzeburg, 1848)**

GE GR LI NB NH OV ZH

33 ♂, 29 ♀. Oudste exemplaar: Limburg Venlo,
15.V.1876, 1 ♂ (col. Naturalis).

***Liotryphon crassisetia* (Thomson, 1877)**

DR FR GE LI NB NH UT

181 ♂, 90 ♀. Oudste exemplaar: Noord-Holland
Zeeburg, IX.1907, 1 ♀, Smits van Burgst (col.
Naturalis).

***Liotryphon punctulatus* (Ratzeburg, 1848)**

DR FR GE GE LI NB NH OV UT ZE

29 ♂, 166 ♀. Oudste exemplaar: Noord-Brabant
Breda, VIII.1911, 1 ♀, Smits van Burgst (col.
Naturalis).

***Liotryphon strobilellae* (Linnaeus, 1758)**

DR GE

1 ♂, 12 ♀. Oudste exemplaar: **Drenthe**

Westervelde, 27.v.1970, 1 ♂, B. van Aartsen (col. Zwakhals).

Gekweekt uit sparrankegels met de tortricide

Cydia strobilella (Linnaeus, 1758), C.J. Zwakhals.

***Paraperithous* Haupt, 1954**

***Paraperithous gnathaulax* (Thomson, 1877)**

DR GE LI NB NH OV UT ZE ZH

15 ♂, 75 ♀. Oudste exemplaar: **Zuid-Holland**

Dordrecht, 10.IV.1907, 1 ♀ (col. Natuurhistorisch Museum Rotterdam).

Door de auteur gekweekt uit *Morphaga choragella* (Denis & Schiffermüller, 1775) (Lepidoptera: Tineidae) in de platte tonderzwam *Ganoderma lipsiense*.

***Scambus* Hartig, 1838**

*** *Scambus atrocoxalis* (Ashmead, 1902)**

FR GE NH OV

4 ♀. **Gelderland** Asperen, 3.VI.1972, 1 ♀, C.J. Zwakhals (col. Zwakhals). **Noord-Holland** Naardermeer 28.v.1974, 1 ♀ Bunnik & van Wijngaarden (col. Naturalis). **Overijssel** Hasselt, Stadsgaten, 12.VI.1987, 1 ♀, C.J. Zwakhals (col. Zwakhals). **Friesland** Terschelling, Boschplaat, 1.VI.1996, 1 ♀, C.J. Zwakhals (col. Zwakhals).

***Scambus brevicornis* (Gravenhorst, 1829)**

FL FR GE LI NB NH OV UT ZE ZH

15 ♂, 110 ♀. Oudste exemplaar: **Noord-Holland** Amsterdam, 28.VII.1901, 1 ♀ (col. Naturalis).

***Scambus buolianae* (Hartig, 1838)**

DR FL GE LI NB NH OV UT ZE ZH

18 ♂, 71 ♀. Oudste exemplaar: **Gelderland**

Winterswijk, 19.VIII.1924, 1 ♀, J. Koornneef (col. Naturalis).

***Scambus calobatus* (Gravenhorst, 1829)**

FR GE LI NB NH OV UT ZE ZH

19 ♂, 51 ♀. Oudste exemplaar: **Noord-Brabant**

Oisterwijk, 28.v.1896, 1 ♂, J.Th. Oudemans (col. Naturalis).

Ook gemeld als *S. planatus* (Hartig, 1838), maar dat blijkt de voorjaarsvorm van *S. calobatus* te zijn (Shaw et al. 2011).

*** *Scambus cincticarpus* (Kriechbaumer, 1895)**

GE LI NB UT ZH

19 ♀. Oudste exemplaar: **Utrecht** Leersum,

9.VIII.1920, 1 ♀, J. Koornneef (col. Naturalis).

*** *Scambus elegans* (Woldstedt, 1877)**

GE NB ZE ZH

6 ♂, 7 ♀. Oudste exemplaar: **Noord-Brabant** Udenhout, 8.VIII.1990, 1 ♀, Ins. Wg. Tilburg (col. Zwakhals).

***Scambus eucosmidarum* (Perkins, 1957)**

GE NB

2 ♀. **Gelderland** Gortel, 30.v.1981, 1 ♀, B. van Aartsen (col. Zwakhals). **Noord-Brabant** Udenhout, De Brand, 29.VI.1990, 1 ♀, Ins. Wg. Tilburg (col. Naturalis).

*** *Scambus foliae* (Cushman, 1938)**

NB OV ZH

4 ♀. **Zuid-Holland** Nieuwkoopse Plassen, 6.VI.1967, 1 ♀, D.C. Geijskes (col. Naturalis). **Noord-Brabant** Bergen op Zoom, 4.IX.1982, 1 ♀, C.J. Zwakhals (col. Zwakhals). **Overijssel** Hasselt, Stadsgaten, 3.VIII.1986, 1 ♀, C.J. Zwakhals (col. Zwakhals). **Zuid-Holland** Wassenaar, Meijndel, 30.IX.2000, 1 ♀, H.J. Prijs (col. Zwakhals).

***Scambus inanis* (Schränk, 1802)**

DR FL FR GE GR LI NB NH OV UT ZE ZH

95 ♂, 283 ♀. Oudste exemplaar: Gelderland
Brummen, x.1866, 1 ♀ (col. Naturalis).

Als *S. annulatus* (Kiss, 1924) voor Nederland
gemeld (Zwakhals et al. 1996), omdat determinatie
met Fitton et al. (1988) tot deze soort leidt.
Volgens Horstmann (2005) betreft dit een
complex van minstens twee soorten, nl. *S. inanis*
en *S. signatus* (Pfeffer, 1913). Vooralsnog houden
we voor Nederland de naam *S. inanis* aan.

***Scambus nigricans* (Thomson, 1877)**

DR FL GE GR LI NB NH OV UT ZE

29 ♂, 203 ♀. Oudste exemplaar: Noord-Brabant
Oisterwijk, 2.viii.1895, 1 ♀, J.Th. Oudemans (col.
Naturalis).

***Scambus pomorum* (Ratzeburg, 1848)**

GE LI NB NH UT ZE

122 ♂, 187 ♀. Oudste exemplaar: Zeeland Goes,
vi.1918, 1 ♀, Smits van Burgst (col. Naturalis).

Dit is een bekende parasitoid van de appelbloes-
semkever *Anthonomus pomorum* (Linnaeus, 1758)
en van de pereknopkever *Anthonomus piri* Kollar,
1837 (Van Frankenhuyzen 1988). *Scambus pomorum*
is ook één van de weinige, of wellicht wel de enige,
vertegenwoordiger van de Pimplinae die als imago
overwintert (Zijp & Blommers 2002).

***Scambus sagax* (Hartig, 1838)**

DR GE LI NB NH OV UT ZH

20 ♂, 82 ♀. Oudste exemplaar: Gelderland
Putten, 31.viii.1907, 1 ♀, J.Th. Oudemans (col.
Naturalis).

***Scambus vesicarius* (Ratzeburg, 1844)**

FL FR GE LI NB NH OV UT ZE ZH

47 ♂, 65 ♀. Oudste exemplaar: Noord-Holland
Wijk aan Zee, 2.ix.1899, 1 ♀, J.Th. Oudemans
(col. Naturalis).

Townesia Ozols, 1962

***Townesia tenuiventris* (Holmgren, 1860)**

GE LI NH OV ZE

6 ♂, 10 ♀. Oudste exemplaar: Limburg Amby,
1.vi.1938, 1 ♀ (col. Natuurhistorisch Museum
Maastricht).

Tromatobia Foerster, 1869

***Tromatobia lineatoria* (Villers, 1789)**

DR FL FR GE GR LI NB NH OV UT ZE ZH

54 ♂, 199 ♀. Oudste exemplaar: Noord-Brabant
Breda, 2.vii.1869, 1 ♀, Heylaerts (col. Naturalis).

*** *Tromatobia ornata* (Gravenhorst, 1829)**

DR DR GE LI NB NH OV UT ZH

8 ♂, 24 ♀. Oudste exemplaar: Zuid-Holland
Leimuideren, 23.viii.1919, 1 ♀, De Meijere (col.
Naturalis).

De soort is door Frans Groenen en Paul van
Wielink meermaals gekweekt uit de eicoon van
de wespspin *Argiope bruennichi* (Scopoli, 1772).
Daarbij gedragen de larven van *T. ornata* zich
meer als predator dan als parasitoid.

***Tromatobia ovivora* (Boheman, 1821)**

DR FR GE GR LI NB NH OV UT ZH

10 ♂, 91 ♀. Oudste exemplaar: Noord-Holland
Amsterdam, 15.vii.1896, 1 ♀, G. Barendrecht
(col. Naturalis).

*** *Tromatobia variabilis* (Holmgren, 1856)**

FR GE LI NB OV ZH

2 ♂, 9 ♀. Oudste exemplaar: Zuid-Holland
Zwammerdam, viii.1899, 1 ♀ (col. Naturalis).

Zaglyptus Foerster, 1869

Zaglyptus multicolor (Gravenhorst, 1829)

DR GE LI NB NH OV UT

15 ♂, 55 ♀. Oudste exemplaar: Gelderland
Buunderkamp, VIII.1912, 1 ♀, Smits van Burgst
(col. Naturalis).

Zaglyptus varipes (Gravenhorst, 1829)

DR FR GE LI NB NH OV UT ZH

144 ♂, 142 ♀. Oudste exemplaar: Noord-Holland
Kortenhoeft, 20.VII.1911, 1 ♀, De Meijere (col.
Naturalis).

Wijnand Heitmans kweekte een exemplaar uit
een *Cheiracanthium* spec. in een 'grasnest', maar
nog zonder eieren.

Tribus Perithoini

Perithous Holmgren, 1859

Perithous-soorten parasiteren bij solitaire Hymeno-
ptera Aculeata die in stengels nestelen. Enkele
soorten verschijnen soms ook op bijenhôtels waar
P. septemcinctorius vooral belangstelling heeft voor
de graafwespen *Psenulus fuscipennis* (Dahlbom,
1843) en *Pemphredon lugubris* (Fabricius, 1793)
(Van Breugel 2014).

Perithous albicinctus (Gravenhorst, 1829)

GE NB OV ZE ZH

9 ♂, 8 ♀. Oudste exemplaar: Gelderland Ede,
II.1976, 1 ♀, G. van Rossem (col. Naturalis).

Perithous divinator (Rossi, 1790)

DR FR GE LI NB NH UT ZE ZH

89 ♂, 86 ♀. Oudste exemplaar: Noord-Brabant
Burgst, VI.1892, 1 ♂, Smits van Burgst (col.
Naturalis).

Figuur 3. *Perithous scurra* ♀, op een bijenhôtel. Foto
Pieter van Breugel.

Figure 3. *Perithous scurra* ♀, on a bee hotel. Photo
Pieter van Breugel.

Perithous scurra (Panzer, 1804) (fig. 3)

DR FL FR GE GR LI NB NH OV UT ZE ZH

64 ♂, 198 ♀. Oudste exemplaar: Noord-Holland
Noordwijk, VIII.1869, 1 ♀, Snellen van Vollen-
hoven (col. Naturalis).

Perithous septemcinctorius (Thunberg, 1824)

DR GE LI NB NH OV UT ZE

49 ♂, 71 ♀. Oudste exemplaar: Noord-Holland
Amsterdam, 30.VII.1904, 1 ♀, (col. Naturalis).

Perithous speculator Haupt, 1954

DR GE NB UT

6 ♂, 12 ♀. Oudste exemplaar: **Gelderland** Putten, VIII.1928, 1 ♀, J. Lindemans (col. Natuurhistorisch Museum Rotterdam).

Tribus Pimplini

Pimplini zijn endoparasitoiden van Lepidoptera-poppen waarbij het gastheerspectrum zeer breed kan zijn. Daarom vindt men de meest algemene Pimplinae dan ook in dit tribus (Broad et al. 2018).

Apechthis Foerster, 1869

Apechthis compunctor (Linnaeus, 1758)

DR FL FR GE GR LI NB NH OV UT ZE ZH

122 ♂, 233 ♀. Oudste exemplaar: **Limburg** Venlo, 21.VII.1876, 1 ♀ (col. Naturalis).

Apechthis quadridentata (Thomson, 1877)

DR FL FR GE LI NB NH OV UT ZE ZH

144 ♂, 272 ♀. Oudste exemplaar: **Noord-Holland** Amsterdam, 12.VI.1863, 1 ♀ (col. Naturalis).

Apechthis rufata (Gmelin, 1790)

DR FL FR GE LI NB NH OV UT ZE ZH

121 ♂, 119 ♀. Oudste exemplaar: **Noord-Holland** Amsterdam, 19.VII.1869, 1 ♀, Kinker (col. Naturalis).

Itoplectis Foerster, 1869

Itoplectis alternans (Gravenhorst, 1829)

DR FL FR GE GR LI NB NH OV UT ZE ZH

180 ♂, 341 ♀. Oudste exemplaar: **Noord-Holland** Noordwijkerhout, 16.X.1871, 1 ♀, Snellen van Vollenhoven (col. Naturalis).

* *Itoplectis aterrima* Jussila, 1965

DR FL GE GR LI NB NH OV ZH

18 ♂, 32 ♀. Oudste exemplaar: **Zuid-Holland** Schiedam, 15.VII.1917, 1 ♀ (col. Natuurhistorisch Museum Rotterdam).

* *Itoplectis clavicornis* (Thomson, 1889)

GE LI NB OV ZH

4 ♂, 4 ♀. Oudste exemplaar: **Limburg** Venlo, 20.VI.1942, 1 ♂, H. Teunissen (col. Naturalis).

* *Itoplectis enslini* (Ulbricht, 1911)

GE NB

2 ♂, 4 ♀. Oudste exemplaar: **Noord-Brabant** Oisterwijk, VIII.1924, 1 ♀, H.C. Blöte (col. Naturalis).

* *Itoplectis insignis* Perkins, 1957

GE LI ZE ZH

4 ♂, 1 ♀. **Limburg** Venlo, 6.V.1942, 1 ♂, H. Teunissen (col. Naturalis). **Gelderland** Nunspeet, 6.VII.1976, 1 ♀, C.J. Zwakhals (col. Zwakhals). **Zuid-Holland** Boskoop, 18.VII.1983, 1 ♂ (col. Naturalis). **Gelderland** Kesteren, 24.VI.1989, 1 ♂, L.H.M. Blommers (col. Naturalis). **Elburg**, Schouwenburg, 24.VI.1992, 1 ♂, B. van Aartsen (col. Zwakhals).

Itoplectis maculator (Fabricius, 1775)

DR FL FR GE GR LI NB NH OV UT ZE ZH

261 ♂, 285 ♀. Oudste exemplaar: **Noord-Brabant** Breda, 2.VII.1869, 1 ♀, Heylaerts (col. Naturalis).

Itoplectis melanocephala (Gravenhorst, 1829)

FL

1 ♀. **Flevoland** Lelystad, 13.IX.1989, 1 ♀, M. van der Hout (col. van der Hout).

Figuur 4. *Pimpla processioneae* ♀.
Foto Kees Zwakhals.

Figure 4. *Pimpla processioneae* ♀.
Photo Kees Zwakhals.

***Itoplectis viduata* (Gravenhorst, 1829)**

DR GE LI NB

38 ♂, 64 ♀. Oudste exemplaar: **Drenthe** Schoonoord, 9.vii.1899, 1 ♀ (col. Naturalis).

***Pimpla* Fabricius, 1804**

***Pimpla contemplator* (Müller, 1776)**

DR FL FR GE GR LI NB NH OV UT ZE ZH

928 ♂, 438 ♀. Oudste exemplaar: **Noord-Brabant** Breda, v.1893, 1 ♀, Smits van Burgst (col. Naturalis).

***Pimpla flavicoxis* Thomson, 1877**

DR FL FR GE GR LI NB NH OV UT ZE ZH

262 ♂, 190 ♀. Oudste exemplaar: **Gelderland** Arnhem, 19.ix.1870, 1 ♂ (col. Naturalis).

*** *Pimpla illecebrator* (Villers, 1789)**

GE LI

1 ♂, 1 ♀. **Limburg** Boekoel, 15.viii.1944, 1 ♀, H. Sanders (col. Naturalis). **Gelderland** Terlet, viii.1944, 1 ♂, H. Teunissen (col. Naturalis).

***Pimpla insignatoria* (Gravenhorst, 1807)**

= *Pimpla conmixta* Kiss, 1929

DR FL FR GE GR LI NB NH OV UT ZE ZH

242 ♂, 252 ♀. Oudste exemplaar: **Noord-Holland** Noordwijk, 27.x.1867, 1 ♀, Snellen van Vollenhoven (col. Naturalis).

***Pimpla melanacris* Perkins, 1941**

DR FL FR GE GR LI NB NH OV UT ZE ZH

146 ♂, 53 ♀. Oudste exemplaar: **Zuid-Holland** Schiedam, vii.1918, 1 ♀, J. Lindemans (col. Naturalis).

*** *Pimpla murinanae* Fahringer, 1943**

GE

6 ♀. **Gelderland** Otterlo, 9.x.1974, 3 ♀, B. van Aartsen (col. Zwakhals); Heerde, 5.viii.1976, 1 ♀, J. Wolschrijn (col. Zwakhals); Nunspeet, 12.x.1976, 1 ♀, C.J. Zwakhals (col. Zwakhals); Idem, 16.x.1976, 1 ♀, C.J. Zwakhals (col. Zwakhals).

Figuur 5. *Acrodactyla quadrisculpta*
♀. Foto Kees Zwakhals.
Figure 5. *Acrodactyla quadrisculpta*
♀. Photo Kees Zwakhals.

* *Pimpla processionae* Ratzeburg, 1849 (fig. 4)

NB

115 ♂, 62 ♀. Oudste exemplaar: Noord-Brabant
Bladel, 15.VIII.1991, 1 ♂, C.J.M. Alders (col.
Naturalis).

Pimpla rufipes (Miller, 1759)

= *Pimpla hypochondriaca* (Retzius, 1783)

DR FL FR GE GR LI NB NH OV UT ZE ZH

452 ♂, 567 ♀. Oudste exemplaar: Noord-Brabant
Breda, 12.VII.1862, 1 ♀, Heylaerts (col. Naturalis).

Pimpla spuria Gravenhorst, 1829

DR FR GE LI NB NH UT ZE ZH

73 ♂, 47 ♀. Oudste exemplaar: Noord-Brabant
Breda, VIII.1911, 1 ♂, Smits van Burgst (col.
Naturalis).

Pimpla turionellae (Linnaeus, 1758)

DR FL FR GE GR LI NB NH OV UT ZE ZH

110 ♂, 166 ♀. Oudste exemplaar: Gelderland
Nunspeet, 11.VIII.1896, 1 ♀, J.Th. Oudemans
(col. Naturalis).

Tribus Polysphinctini

Polysphinctini zijn solitaire ectoparasitoiden van
spinnen. Het wijfje plakt een ei op de huid van
een jonge spin. De larve die daar uit komt ver-
ankert zich in de spinnenhuid en wel zo goed dat
de larve ook op de spin blijft als die vervelt. De
jonge larve kan meerdere maanden, bijvoorbeeld
in de winter, zonder verdere ontwikkeling op de
spin blijven zitten. Pas als de spin voldoende
gegroeid is zuigt de larve de spin in drie dagen
leeg. Zie voor meer informatie Belgers et al. (2013)
en Zwakhals (2019). Uit de laatste publicatie zijn
onderstaande kweekresultaten overgenomen.

Acrodactyla Haliday, 1838

Acrodactyla carinator (Aubert, 1965)

GE LI NB NH ZE ZH

9 ♂, 12 ♀. Oudste exemplaar: Zeeland Vlissingen,
15.VI.1980, 1 ♀, C.J. Zwakhals (col. Zwakhals).

De soort parasiteert op strekspinnen, onder andere
op het genus *Tetragnatha* en is daarvan gekweekt
door Robert Heemskerk en door Jacomijn Prinsen.

Figuur 6. *Acrodactyla quadrisculpta*, larve op *Tetragnatha montana*. Foto Dick Belgers.

Figure 6. *Acrodactyla quadrisculpta*, larva on *Tetragnatha montana*. Photo Dick Belgers.

* *Acrodactyla degener* (Haliday, 1839)

DR FL FR GE LI NH UT ZE ZH

3 ♂, 85 ♀. Oudste exemplaar: Drenthe Kralose heide, 4.IX.1961, 1 ♀, Biol. Stat. Wijster (col. Naturalis).

Dick Belgers kweekte een exemplaar van de linyphiide *Tenuiphantes flavipes* (Blackwall, 1854).

* *Acrodactyla quadrisculpta* (Gravenhorst, 1820)

GE LI UT

7 ♀. Oudste exemplaar: Gelderland Wageningen, 29.v.1990, 1 ♀, E.G.M. Dijkstra (col. Dijkstra).

Gekweekt van *Tetragnatha* cf. *obtusa* (Koch, 1837) door Joost Vogels, van *Tetragnatha* spec. door John Bouwmans (fig. 5) en *Tetragnatha montana* Simon, 1874) (Belgers et al. 2013) (fig. 6).

Dreisbachia Townes, 1962

* *Dreisbachia pictifrons* (Thomson, 1877)

DR FL GE LI NB NH ZH

64 ♂, 17 ♀. Oudste exemplaar: Noord-Holland Overveen, 20.VI.1872, 1 ♂, C. Ritsema Cz (col. Naturalis).

Megaetaira Gauld & Dubois, 2006

* *Megaetaira madida* (Haliday, 1839)

GE NH

1 ♂, 1 ♀. Gelderland Putten, 30.v.1920, 1 ♀, J.Th. Oudemans (col. Naturalis). Noord-Holland Naardermeer, 17.IX.1974, 1 ♂, Bunnik & van Wijngaarden (col. Naturalis).

Oxyrrhexis Foerster, 1869

Oxyrrhexis carbonator (Gravenhorst, 1807)

GE NB NH UT ZH

7 ♂, 22 ♀. Oudste exemplaar: Gelderland Hulshorst, 20.VIII.1934, 1 ♂, J. Lindemans (col. Natuurhistorisch Museum Rotterdam).

Polysphincta Gravenhorst, 1829

Polysphincta boops Tschek, 1869

NB NH

1 ♂, 1 ♀. Noord-Brabant Tilburg, Kaaistoep, 31.X.2005, 1 ♀, op licht, P. van Wielink (col. Zwakhals). Noord-Holland Amsterdam, 20.III.2009, 1 ♂, R. Heemskerk, gekweekt van *Araniella* spec. (col. Zwakhals).

* *Polysphincta rufipes* Gravenhorst, 1829

GE OV ZH

2 ♂, 2 ♀. Overijssel Ommen, 5.VI.1964, 2 ♂ (col. Naturalis). Zuid-Holland Pijnacker, 12.V.2008, 1 ♀, gekweekt van *Larinioides scopetarius* (Clerck, 1757), C. Elfferich (col. Zwakhals). Gelderland Oene, 15.III.2015, 1 ♀, gekweekt van *Larinioides scopetarius* (Clerck, 1757), G. Elbertsen (col. Zwakhals).

* *Polysphincta tuberosa* Gravenhorst, 1829

DR GE LI NB NH OV UT ZE ZH

21 ♂, 54 ♀. Oudste exemplaar: Gelderland Hulshorst, 5.IX.1932, 1 ♀, J. Lindemans (col. Natuurhistorisch Museum Rotterdam).

Deze algemene soort is meermaals gekweekt van verscheidene gastheren: van *Zilla diodia* (Walckenaer, 1802) door Piet Tutelaers, van *Zygiella x-notata* (Clerck, 1757) door Dick Belgers en Piet Tutelaers, van *Gibbaranea gibbosa* Walckenaer, 1802 door Dick Belgers en Piet Tutelaers, van *Araneus diadematus* Clerck, 1758 door Jacomijn Prinsen, van *Araniella opisthographa* (Kulczynski, 1905) door Aart Noordam en van *Araniella cucurbitina* (Clerck, 1758) door Peter Koomen.

* *Polysphincta vexator* Fitton, Shaw & Gauld, 1988

DR

1 ♀. Drenthe Diever, 31.VIII.1932, 1 ♀, C. de Jong (col. Naturalis).

Schizopyga Gravenhorst, 1829

Schizopyga circulator (Panzer, 1800)

DR FR GE LI NB NH OV UT ZE ZH

104 ♂, 33 ♀. Oudste exemplaar: Gelderland Putten, 6.IX.1885, 1 ♀, J.Th. Oudemans (col. Naturalis).

* *Schizopyga frigida* Cresson, 1870

GE LI NB NH UT ZE ZH

12 ♂, 4 ♀. Oudste exemplaar: Gelderland Buunderkamp, VIII.1912, 1 ♂, Smits van Burgst (col. Naturalis).

Door Aart Noordam gekweekt van *Clubiona terrestris* Westring, 1851.

* *Schizopyga podagrica* Gravenhorst, 1829

DR GE LI NB NH OV

14 ♂, 11 ♀. Oudste exemplaar: Overijssel Dene-kamp, 22.VII.1931, 1 ♀ (col. Naturalis).

Sinarachna Townes, 1960

* *Sinarachna nigricornis* (Holmgren, 1860)

GE NB

2 ♂, 13 ♀. Oudste exemplaar: Noord-Brabant Heesch, 6.VIII.1968, 1 ♀, B.J. Lempke (col. Naturalis).

Door Jacomijn Prinsen gekweekt van *Araneus sturmi/triguttatus*.

* *Sinarachna pallipes* (Holmgren, 1860)

GE NH ZH

2 ♀. Gelderland Assel, I.VIII.1967, 1 ♀ (col. Naturalis). Noord-Holland Bentveld, 10.VIII.1968, 1 ♀, (col. Naturalis).

Zatypota Foerster, 1869

Zatypota albicoxa (Walker, 1874)

GE LI NB NH UT ZH

5 ♂, 7 ♀. Oudste exemplaar: Gelderland Laag Soeren, 17.VIII.1898, 1 ♀, J.Th. Oudemans (col. Naturalis).

Door Jacomijn Prinsen gekweekt van *Parasteatoda lunata* (Clerck, 1757).

Zatypota bohemani (Holmgren, 1860)

GE LI NB NH UT ZE ZH

24 ♂, 42 ♀. Oudste exemplaar: **Gelderland**
Buunderkamp, VIII.1912, 1 ♀, Smits van Burgst
(col. Naturalis).

Zatypota percontatoria (Müller, 1776)

FR GE GR LI NB NH OV UT ZE ZH

66 ♂, 107 ♀. Oudste exemplaar: **Noord-Brabant**
Breda, VII.1911, 1 ♂, Smits van Burgst (col.
Naturalis).

Deze algemene soort is van meerdere gastheren
gekweekt: van *Neottiura bimaculata* (Linnaeus,
1767) door Dick Belgers en Jacomijn Prinsen,
van *Simitidion simile* (Koch, 1836) door Aart
Noordam en Jacomijn Prinsen, van *Theridion*
varians Hahn, 1833 door Jacomijn Prinsen en Piet
Tutelaers, van *Platnickina tincta* (Walckenaer,
1802) door Dick Belgers en van *Erigone dentipalpis*
(Wilder, 1834) door Dick Belgers.

Zatypota picticollis (Thomson, 1888)

GE NB

13 ♂, 12 ♀. Oudste exemplaar: **Gelderland** Ede,
VIII.2002, 1 ♂, J.D. Prinsen (col. Zwakhals).

Merkwaardigerwijze zijn er alleen gekweekte
exemplaren bekend en is er nog nooit een dier
gevangen. Alle exemplaren komen van *Zilla*
diodia (Walckenaer, 1802) en zijn door Jacomijn
Prinsen en door Piet Tutelaers gekweekt.

Tribus Theroniini

Theronia Holmgren, 1859

Theronia atalantae (Poda, 1761)

GE LI NB NH OV UT ZH

15 ♂, 17 ♀. Oudste exemplaar: **Noord-Holland**
Hilversum, 15.VII.1858, 1 ♂, Lodeesen (col.
Naturalis).

Onder andere door J.Th. Oudemans gekweekt uit
Lymantria monacha (Linnaeus, 1758).

* *Theronia laevigata* (Tschek, 1869)

FR NB UT

4 ♂, 1 ♀. **Friesland** Olterterp, 2.VIII.2012, 1 ♀,
H. Meijer (col. Zwakhals). **Noord-Brabant** Acht-
maal, 22, 25.V.2014, 3 ♂, Edwin Brosens (col.
Brosens). **Utrecht** Rhenen, Grebbeberg, II.V.2020,
1 ♂, L.H.M. Blommers (col. Zwakhals).

SUBFAMILIE POEMENIINAE

Tribus Poemeniini

Deuteroxorides Viereck, 1914

Deuteroxorides elevator (Panzer, 1799)

DR GE LI NB OV UT

17 ♂, 57 ♀. Oudste exemplaar: **Gelderland**
Barneveld, 5.V.1943, 1 ♂, E.A.M. Speijer (col.
Naturalis).

Neoxorides Clément, 1938

* *Neoxorides nitens* (Gravenhorst, 1829)

DR GE LI NB OV ZE

4 ♂, 13 ♀. Oudste exemplaar: **Limburg** Vijlen,
3.VII.1991, 1 ♀, B. Van Aartsen (col. Zwakhals).

* *Neoxorides varipes* (Holmgren, 1860)

GE

1 ♀. **Gelderland** Nunspeet, 25.VI.1975, 1 ♀,
C.J. Zwakhals (col. Zwakhals).

Figuur 7. *Poemenia collaris* ♀, op een bijenhotel. Foto Pieter van Breugel.
Figure 7. *Poemenia collaris* ♀, on a bee hotel. Photo Pieter van Breugel.

Podoschistus Townes, 1957

* *Podoschistus scutellaris* (Desvignes, 1856)

DR GE LI NB OV ZE ZH

II ♂, 106 ♀. Oudste exemplaar: Limburg Lerop, 14.v.1947, I ♀, Br. J. Sanders (col. Naturalis).

Poemenia Holmgren, 1859

Poemenia parasiteert graafwespen die in hout nestelen, maar uit Nederland zijn geen gastheren bekend.

Poemenia brachyura Holmgren, 1860

GE

I ♀. Gelderland Nunspeet, 14.vi.1989, I ♀, R.T. Simon Thomas (col. Naturalis).

Poemenia collaris (Haupt, 1917) (fig. 7)

GE LI NB

6 ♀. Oudste exemplaar: Gelderland Laag Soeren, 12.viii.1898, I ♀, J.Th. Oudemans (col. Naturalis).

Poemenia hectica (Gravenhorst, 1829)

DR GE LI NB OV

6 ♂, 28 ♀. Oudste exemplaar: Gelderland Putten, 12.vii.1885, I ♀, J.Th. Oudemans (col. Naturalis).

* *Poemenia notata* Holmgren, 1859

DR GE LI NB ZE

I ♂, 63 ♀. Oudste exemplaar: Noord-Brabant Tilburg, 11.vi.1941, I ♀, A. Adriaanse (col. Naturalis).

Tribus Pseudorhyssini

Pseudorhyssa Merrill, 1915

* *Pseudorhyssa alpestris* (Holmgren, 1860)

FL GE LI NB OV UT ZH

5 ♂, 19 ♀. Oudste exemplaar: Gelderland Asperen, 20.v.1972, I ♀, C.J. Zwakhals (col. Zwakhals).

* *Pseudorhyssa nigricornis* (Ratzeburg, 1852)

DR GE LI NB OV

3 ♂, 16 ♀. Oudste exemplaar: Gelderland Doetinchem, 10.vi.1917, I ♀ (col. Naturalis).

Figuur 8. *Megarhyssa perlata* ♀, steekt haar legboor in het hout. Foto Kees Zwakhals.

Figure 8. *Megarhyssa perlata* ♀, injecting the ovipositor in the wood. Photo Kees Zwakhals.

SUBFAMILIE RHYSSINAE

Rhyssinae parasiteren larven van houtwespen (Siricidae). *Megarhyssa perlata*, *superba* en *vagatoria* parasiteren *Tremex fuscicornis* (Fabricius, 1787) die in loofhout, in Nederland vooral berk en ratelpopulier, leeft. *Megarhyssa rixator* en *Rhyssa persuasoria* parasiteren houtwespen in naaldhout.

Megarhyssa Ashmead, 1900

Megarhyssa perlata (Christ, 1791) (fig. 8)

LI NB UT

11 ♂, 23 ♀. Oudste exemplaar: Limburg De Hamert, 25.VII.2013, 1 ♀, C.J. Zwakhals (col. Zwakhals).

* *Megarhyssa rixator* (Schellenberg, 1802)

NB

5 ♀. Oudste exemplaar: Noord-Brabant Lage Mierde, 27.V.2020, 1 ♀, C.J. Zwakhals (col. Zwakhals).

Megarhyssa superba (Schrank, 1781)

DR GE LI NB NH OV UT

6 ♂, 9 ♀. Oudste exemplaar: Utrecht Leersumse

veld, 13.VIII.2012, 1 ♀, C.J. Zwakhals (col. Zwakhals).

Megarhyssa vagatoria (Fabricius, 1793)

DR GE LI NB NH OV UT

104 ♂, 47 ♀. Oudste exemplaar: Noord-Brabant Reuselse Moeren, 20.V.2011, 1 ♀, C.J. Zwakhals (col. Zwakhals).

Rhyssa Gravenhorst, 1829

Rhyssa persuasoria (Linnaeus, 1758)

DR GE LI NB NH OV UT ZE ZH

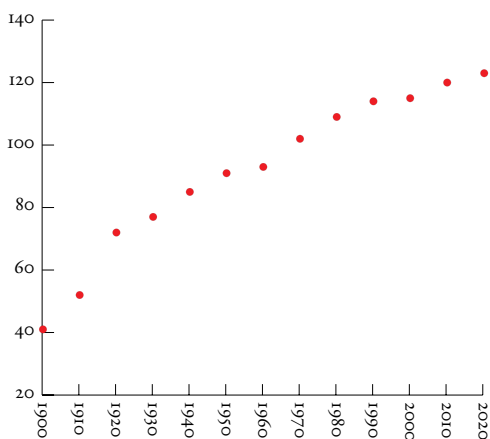
95 ♂, 164 ♀. Oudste exemplaar: Utrecht Baarn, 21.V.1895, 1 ♂, J.Th. Oudemans (col. Naturalis).

Rhyssella Rohwer, 1920

Rhyssella approximator (Fabricius, 1793)

DR FL FR GE GR LI NB NH OV UT ZE ZH

78 ♂, 125 ♀. Oudste exemplaar: Limburg Valkenburg, 1918, 1 ♀ (col. Natuurhistorisch Museum Rotterdam).

Figuur 9. Het aantal gemelde soorten Pimplinae, Poemeniinae en Rhyssinae in Nederland (cumulatief).
Figure 9. Number of recorded Pimplinae, Poemeniinae en Rhyssinae species in the Netherlands (cumulative).

AFGEVOERDE SOORTEN

Dolichomitus dux (Tschek, 1869) Door Smits van Burgst (1918) voor Nederland gemeld als *Ephialtes dux* maar in zijn collectie zijn er geen dieren gevonden die voor die vermelding in aanmerking zouden kunnen komen. Daarbij dient men ook te bedenken dat de naam *D. dux* vóór 2010 onjuist werd geïnterpreteerd en wel voor de soort die nu *D. quercicolus* heet (Zwakhals 2010).

Neoxorides collaris (Gravenhorst, 1829) Door J. Lindemans gemeld als *Xorides collaris* (Lindemans 1920). In de collectie Lindemans in het Natuurhistorisch Museum Rotterdam is de soort niet aanwezig.

Tromatobia oculatoria (Fabricius, 1798) Deze naam is lange tijd ten onrechte gebruikt voor de soort die nu *Tromatobia lineatoria* (Villers, 1789) heet, bijvoorbeeld door Zwakhals et al. (1996).

CONCLUSIE

Van de 44 soorten die Smits van Burgst opvoerde is dat totale aantal inmiddels opgelopen tot 123, verdeeld over 107 Pimplinae, 10 Poemeniinae en 6 Rhyssinae soorten (fig. 9). Dit is redelijk in overeenstemming met de aantallen in de landen om ons heen: Groot-Brittannië 120 (Broad et al. 2018), Duitsland 161 en België 77 (Zwakhals 2013). Dat wijst er op dat er in België nog wel het een en ander valt te ontdekken.

Het oudste bekende exemplaar is een mannetje *Theronia atalantae* van Hilversum, 15.VII.1858. Met 15000 onderzochte exemplaren, bijeen gebracht over een periode van zo'n 150 jaar, betekent dit gemiddeld zo'n 100 exemplaren per jaar, wat illustreert dat deze dieren weinig worden verzameld. Zoals uit bovenstaand overzicht blijkt zijn er 51 soorten als nieuw voor Nederland vermeld. Voor enkele opvallende soorten, bijvoorbeeld *Megarhyssa*, is het aannemelijk dat deze pas recent in Nederland zijn gearriveerd. Als verklaring wordt al snel naar klimaatverandering gekeken, maar de vraag is of dat hier ook het geval is. *Megarhyssa* is afhankelijk van de aanwezigheid van houtwespen van de familie Siricidae. Deze zijn op hun beurt gebonden aan bomen die in een slechte conditie verkeren want ze kunnen met hun ovipositor niet doordringen in gezonde, goed groeiende bomen. Kennelijk is op een aantal plaatsen het aantal geschikte bomen toegenomen, maar of dat iets met klimaatverandering te maken heeft is de vraag. Waarschijnlijker is dat menselijk ingrijpen bijvoorbeeld door verandering van de stand van het grondwater, meer invloed heeft. Ichneumonidae hebben het zwaartepunt van hun verspreiding in gematigde streken en zullen naar verwachting minder positief reageren op hogere temperaturen. Het is zelfs mogelijk dat er soorten zijn die hier negatief op zullen reageren. Het is waarschijnlijk dat veel andere nieuwe soorten al langere tijd in ons land voorkwamen en door de toegenomen aandacht nu pas ontdekt worden.

DANKWOORD

Dick Belgers en Pieter van Brugel worden bedankt voor het beschikbaar stellen van foto's en alle mensen die gekweekte dieren hebben aan-geleverd worden daarvoor eveneens bedankt. De Uyttenboogaart-Eliassen Stichting verleende technische ondersteuning. Frederique Bakker (Naturalis) loste enkele problemen met etiket-gegevens op.

LITERATUUR

- Belgers, J.D.M., C.J. Zwakhals & P.J. van Helsdingen 2013. De bijzondere levensloop van de sluipwesp *Acrodactyla quadrisculpta* op de schaduwtrekspinn *Tetragnatha montana* (Hymenoptera: Ichneumonidae, Araneae: Tetragnathidae). – Nederlandse Faunistische Mededelingen 39: 1-6.
- Brugel, P. van 2014. Gasten van bijenhôtels. – EIS Kenniscentrum Insecten, Leiden.
- Broad, G.R., M.R. Shaw & M.G. Fitton 2018. Ichneumonid wasps (Hymenoptera: Ichneumonidae): their classification and biology. – Handbooks for the identification of British insects 7 (12): 1-418.
- Fitton, M.G., M.R. Shaw & I.D. Gauld 1988. Pimpline Ichneumon-flies Hymenoptera, Ichneumonidae (Pimplinae). – Handbooks for the identification of British Insects 7 (1): 1-110.
- Frankenhuyzen, A. van 1988. Schadelijke en nuttige insecten en mijten in fruitgewassen. – 's Gravenhage: Nederlandse Fruittelers Organisatie.
- Horstmann, K. 2005. Über einige mit *Scambus inanis* (Schränk, 1802) nah verwandte Arten (Hymenoptera, Ichneumonidae, Pimplinae). – Entomofauna 26(7): 110-116.
- Lindemans, J. 1920. Hymenopterologische mededelingen. – Entomologische Berichten 5: 201-202.
- Shaw, M.R., M.T. Jenninings & D.L.J. Quicke 2011. The identity of *Scambus planatus* (Hartig, 1838) and *Scambus ventricosus* (Tschek, 1871) as seasonal forms of *Scambus calobatus* (Gravenhorst, 1829) in Europe (Hymenoptera, Ichneumonidae, Pimplinae, Ephialtini). – Journal of Hymenoptera Research 23: 55-64.
- Smits van Burgst, C.A.L. 1918. Naamlijst der in de Ichneumonien-collectie van het Rijk aanwezige genera en species der familie Ichneumonidae. – Ginneken.
- Zijp, J-P. & L.H.M. Blommers 2002. Survival mode between the yearly reproduction periods, and reproductive biology of *Scambus pomorum* (Hymenoptera: Ichneumonidae: Pimplinae), a parasitoid of the Apple Blossom Weevil *Anthonomus pomorum* (Coleoptera: Curculionidae). – Entomologia Generalis 26: 29-46.
- Zwakhals, C.J., D.R. Kasparyan, M. van der Hout, K. Horstmann, E. Diller & J.W.A. van Zuylen 1996. Ichneumonidae. – In: J.W.A. van Zuylen et al. (red.). Brand-stof. Een inventarisatie van de entomofauna van het natuurreservaat 'De Brand' in 1990. Insectenwerkgroep KNNV-afdeling Tilburg: 134-138.
- Zwakhals, K. 2010. Identification of Western Palearctic *Dolichomitus* species (Hymenoptera: Ichneumonidae: Pimplinae). – Entomologische Berichten 70: 111-127.
- Zwakhals, C.J. 2013. Fauna Europaea: Ichneumonidae. – In: C. van Achterberg, Fauna Europaea: Ichneumonidae & Symphyta. Fauna Europaea version 2017.06, <https://fauna-eu.org>. [bezoekt Dec. 2020]
- Zwakhals, K. 2019. Spinnendoders, maar dan anders. – Hymenovaria 19: 82-85.

SUMMARY

Checklist of the Pimplinae, Poemeniinae en Rhyssinae in the Netherlands (Hymenoptera: Ichneumonidae)

Ichneumonidae are among the least studied insects in the Netherlands. In this paper the data of the large Dutch insect collections are summarised in a checklist for the subfamilies Pimplinae (107 species), Poemeniinae (10 species) en Rhyssinae (6 species). In total 51 species are new to the fauna of the Netherlands. They are indicated in the list with an asterisk (*).

C.J. Zwakhals

Arkel

keeszwakhals@yahoo.com